

Lech Pawlata, Teresa Węgrzynowicz

Suraż, woj. białostockie, Stanowisko
3, AZP 41-85/1

Informator Archeologiczny : badania 24, 33-34

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nuacja badań z 1989) badaniami objęto partie stokową stanowiska. Przebadano 70 m², odsłaniając 6 obiektów — owalnych lub kolistych jam o maksymalnych wymiarach do 220 x 150 cm i 200 x 190 cm i głębokościach od 20 do 60 cm od poziomu odkrycia. Materiał zabytkowy, który w całości stanowi ceramikę pochodzący zarówno z obiektów, jak i warstwy kulturowej o charakterze spływowym. Określenie chronologiczne, a nawet kulturowe tego materiału jest trudne ze względu na brak precyzyjnych analogii. Występują wprawdzie elementy zbliżone z grupą tarnobrzeeską (talerze-płacki, garnki chropowate o prostych wylewach), ale nie one decydują o przynależności kulturowej. Wiele cech wskazuje na związki z materiałami „południowymi” i „południowo-wschodnimi” wczesnej epoki żelaza.

Dokumentacja i materiały są złożone w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.
Planuje się kontynuację badań.

Sierpów, gm. Ozorków
woj. łódzkie St. 1 AZP 61-49

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadził mgr Zdzisław Kaszewski. Finansował WKZ w Łodzi. Cmentarz wielokulturowe od II okr. ep. brązu po wczesny okres lateński łącznie (1200-250 p.n.e.).

Badania były kontynuacją prac wykopaliskowych prowadzonych w latach 1931, 1947, 1989. Stanowisko znajduje się na wzniesieniu porośniętym obecnie wysokopiennym lasem w odległości 900 m na północ od wsi Sierpów i 300 m na wschód od toru kolejowego Łódź — Gdynia. Przebadano obszar o powierzchni 250 m², na którym odkryto 91 grobów ciałopalnych o różnicowanym obrządku pogrzebowym.

Typ I — 39 grobów. Przepalone kości ludzkie, ułożone w popielnicy w układzie anatomicznym, wypełniają naczynie w połowie jego pojemności. Popielnice były ustawione w warstwie żółtego piasku. Przystawki były umieszczone bezpośrednio w sąsiedztwie popielnic. Często odwracane do góry dnem. W jamach grobowych nr: 354, 361, 363, 394, 397, umieszczone były po 2 popielnice.

Typ II — 13 grobów. Część przepalonych kości ludzkich w popielnicy, a reszta rozsypała między popielnicą a przystawkami. W tym typie grobu kości ludzkie były dobrze przepalone.

Typ III — 1 grób. Część przepalonych kości ludzkich przemieszanych z szczątkami stosu w popielnicy. Resztę kości i stosu zsypano do jamy grobowej, obok popielnicy.

Typ V — 17 grobów. Przepalone kości ludzkie i fragmenty celowo potłuczonych naczyń, tworzyły niewielkich rozmiarów owalne skupiska. Naczynia zachowane w całości ustawione były od skupisk przepalonych kości ludzkich.

Typ VI — 11 grobów. Przepalone kości ludzkie i fragmenty celowo potłuczonych naczyń zostały zsypane i rozrzucone po całej jamie grobowej.

Typ VII — 10 grobów. Pochówki tego typu (z wyjątkiem grobu 430) zawierają tylko same przepalone kości ludzkie, tworząc niewielkich rozmiarów owalne skupiska.

Wyposażenie poszczególnych grobów w naczynia waha się od 2 do 7 sztuk. W grobie popielnicowym nr: 361 i w grobach jamowych nr: 393 i 430 odkryto zawieszki z cienkiego okrągłego brązowego drutu.

Odkryte groby w 75% występowały pod dobrze zachowanym brukiem kamiennym zbudowanym z jednej warstwy kamieni narzułowych.

Cmentarzysko w Sierpowie należy do długotrwałych stanowisk osadniczych. Na podstawie analizy obrządku pogrzebowego i inwentarza zabytków, a w szczególności ceramiki, wyróżniono 2 pochówki datowane na III okres epoki brązu. 88 pochówek datowanych na IV okres epoki brązu i 1 pochówek datowany na V okres epoki brązu.

Odkryte w grobach naczynia w 98% reprezentują formy typowe dla środkowopolskiej grupy kultury łużyckiej, natomiast tylko 2% naczyń jest charakterystyczna dla wschodniowielkopolskiej grupy kultury łużyckiej.

Ponadto w trakcie badań odkryto 3 jamy odpadkowe kultury trzcinieckiej.

Stonowice, gm. Kazmierz Wlk. woj. kieleckie St. „G” patrz neolit

Sowinki, gm. Nosina woj. poznańskie St. 23B patrz okres lateński

Stawki, gm. Dobra woj. konińskie St. 4 patrz neolit

Stare, gm. Wysoka woj. pińskie St. 7 patrz neolit

Strumienno, gm. Krosno Odrzańskie woj. zielonogórskie St. 4a patrz okres rzymski

Suraz, woj. białostockie Sta-
nowisko 3 AZP 41-85/1

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadził mgr Lech Pawlata. Konsultowała doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Piąty sezon badań.

**Osada kultury lużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego.
Ślady późnośredniowiecznego osadnictwa.**

Kontynuowano badania rozpoznając wschodnią i południowo-wschodnią peryferię osady. Przebadano powierzchnię 75 m² odkrywając i eksplorując wypełniska 9-ciu jam gospodarczych.

Jamy miały kształt w planie zbliżony do kołistego, w profilu cylindrycznego lub nieckowatego. Wszystkie znajdowały się we wschodniej partii skupiska obiektów. W partii południowo-wschodniej stwierdzono zanikającą warstwę kulturową, związaną z osadnictwem kultury lużyckiej, z której wydobyto nieliczny materiał zabytkowy.

Materiał zabytkowy stanowią fragmenty słaboprofilowanych naczyń: jajowatych, beczułkowatych i mis. Znaleziono pojedyncze egzemplarze narzędzi kamiennych, oraz nieliczny pólśrowiec krzemienisty.

Osadnictwo późnośredniowieczne reprezentowane jest przez fragmenty naczyń znalezione w warstwie osadniczej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Badania zakończono.

Troniny, gm. Pątnów woj. śieradzkie St. 5 patrz paleolit i mezolit

**Tur Dolny-Busina,
gm. Michałów woj. kieleckie
St. 3 AZP 92-61/48**

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadził mgr Andrzej Matoga przy współudziale mgr. Bartłomieja Koniecznego. Finansował WOAK w Kielcach. Siódmy sezon badań. Osada kultury trzcienieckiej oraz osada i cmentarzyska kultury lużyckiej.

Pracami wykopaliskowymi objęto południowo-zachodnią część stanowiska, a także jego północne peryferie. Łącznie przebadano obszar o powierzchni ok. 162 m², eksplorując 15 obiektów osadniczych (nr 299-314) i 16 grobów ciałopalnych (nr 110-126).

W wykopach w południowo-zachodniej części stanowiska, wśród obiektów osadniczych przeważały jamy kultury trzcienieckiej. Posiadały one w planie zarys kołisty lub lekko owalny o średnicy zazwyczaj kilkudziesięciu centymetrów. Wypełniska, barwy szaro-brunatnej lub szaro-czarnej, w profilu nieckowate, osłagały miąższość do 50 cm. W obiektach tych zarejestrowano fragmenty naczyń glinianych, grudki polepy i drobne kości zwierzęce.

Trzy jamy można zaliczyć do kultury lużyckiej z późnej fazy okresu halsztackiego. Były to obiekty większe od poprzednio opisanych, w rzucie nieregularnie owalne o dłuższej średnicy wahającej się w granicach od 110 do 200 cm. W profilu posiadały kształt głębokiej niecki. Wypełniska o miąższości dochodzącej do 100 cm zawierały fragmenty naczyń glinianych (m.in. ułamki waz zdobionych ornamentem głęboko rytych żłobków), znaczną ilość grudek lub większych brył polepy, a także kości zwierzęce i rozbity kamień żarnowy.

W południowo-zachodniej części stanowiska wyeksplorowano również 9 grobów ciałopalnych kultury lużyckiej (nr 110-114, 116-118 i 126), datowanych na schyłek epoki brązu i początek wczesnej epoki żelaza. Dwa obiekty były prawie całkowicie zniszczone. Pozostałe należały do kategorii grobów popielnicowych. W 4 z nich znaleziono po jednym naczyniu ze spalonymi kośćmi wewnątrz. Jedyne w 2 grobach popielnica nakryta była misą.

Zupełnie inny typ reprezentują groby odkryte w wykopie założonym na północnej peryferii stanowiska. Wyeksplorowano tu 7 obiektów, wśród których przeważały duże groby ciałopalne bezpopielnicowe z różnego typu konstrukcjami kamiennymi. Jamy grobowe posiadały w planie kształt owalu wydłużonego na osi N-S, o wymiarach 70-100 x 120-140 cm. Kamienie — przeważnie średniej wielkości granity i piaskowce — ułożone były w formie obstawy na obrzeżach wkopu grobowego, lub też tworzyły bruk pokrywający całą lub część jamy grobowej. W obiektach tego typu przepalone kości spoczywały na dnie wkopu grobowego tworząc jedno lub dwa skupiska. Na kościach lub nieco powyżej ustawione były naczynia przystawne; przeważnie znajdowano je w liczbie 5-6 sztuk. Do najliczniej spotykanych należały niewielkie lub średniej wielkości garnki jajowato-beczułkowate (zdobione guzkami lub listwami z dołkami palcowo-paznokciowymi), misy, czerpaki, tzw. placki gliniane oraz różnego typu, raczej niewielkie, wazy zdobione ornamentem głęboko rytych żłobków.

Opisane groby na podstawie wstępnej analizy inwentarza ceramicznego można zaliczyć do kultury lużyckiej ze schyłku okresu halsztackiego. Tworzą one w tym rejonie stanowiska zapewne odrębne zgrupowanie, odpowiadające chronologicznie późnolużyckim obiektom osadniczym znanym z dotychczasowych badań na stanowisku.

Materiał zabytkowy przechowywany jest w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Badania będą kontynuowane.